

Høringsuttaelse fra Interkommunalt politisk råd Nord-Østerdal til tilbudsstruktur videregående opplæring Innlandet 2026–2030

Interkommunalt politisk råd i Nord-Østerdal (IPRNØ) er tilfreds med at fylkeskommunen ser behovet for en bedre planlegging og utbygging av tilbudsstrukturen i den videregående opplæringen i Innlandet. Det er vesentlig at våre elever sikres utdanningstilbud med høy faglig kvalitet nært der de bor, og at arbeidslivet og lokalsamfunn sikres nødvendig kompetanse for framtida. IPRNØ er sterkt bekymret for at skolepolitikken i Innlandet ikke gir tilstrekkelig forutsigbarhet for elever, lokalsamfunn og ansatte. Dette truer grunnlaget for både bosetting og arbeidsplasser, særlig i distriktene. En mer langsiktighet i planleggingen av tilbudsstrukturen, skaper en felles forståelse mellom skoleeier og lokalsamfunn om hvilke satsningsområder den videregående opplæringen skal ha ut fra hvilket kompetansebehov samfunnet trenger. På denne måten unngår man årlige kamper om linjetilbud og utdanningstilbud, slik vi dessverre har opplevd under normtallstyringen. Strategisk ledelse handler også om å peke i retning av en ønska samfunnsutvikling, ikke bare om å justere seg inn eller forsterke allerede eksisterende trender.

IPRNØ er sterkt kritisk til at høringsnotatet med påfølgende invitasjon til å komme med innspill, legges ut på fylkeskommunens hjemmeside rett før sommeren. I Nord-Østerdal er det ingen som har formannskapsmøter eller kommunestyremøter om sommeren. Med en høringsfrist allerede 15. september, er det ingen kommuner fra vår region som kommer med en egen høringsuttaelse. Høringsnotatet er heller ikke sendt til postmottakene i de enkelte kommunene i Nord-Østerdal.

Svar på de konkrete spørsmålene:

De fremlagte forslagene som kommer frem i saksframlegget og høringsnotatet.

Et godt breddetilbud i den videregående opplæringen som gjenspeiler samfunnets behov, er avgjørende for å sikre bosetting og arbeidsplasser i Nord-Østerdal. For vår region virker fordelingen mellom studieforberedende og yrkesfag hensiktsmessig. Det er en god balanse mellom teoretiske, praktiske og kreative linjetilbud innen studiespesialisering, yrkesfag og alternative opplæringsmodeller. Det er viktig å påpeke at vår region framover vil ha et stort behov for arbeidsplasser innen de fleste næringer, men vi nevner særlig følgende: Helsefag, bygg og anlegg, teknologi, kultur, jordbruk og mat. Her har vi i Nord-Østerdal særlige forutsetninger som det er viktig at skoletilbudet bygger opp under. Den enkelte videregående skole bør gis tilstrekkelig handlefrihet og fleksibilitet for å kunne finne de beste lokale løsningene og gi forutsigbarhet for regionen.

I et perspektiv hvor man ønsker spredt bosetting og muligheter i hele Innlandet, er det viktig at strukturendringer ikke utelukkende betyr kutt i distriktene og bevaring av tilbud i tettbygde strøk og byer. Desentralisering handler om å ivareta sårbare systemer i distriktene, og styrke disse. Dersom man kun følger sentraliseringen, vil den kun forsterkes. IPRNØ mener at nærhet til skoletilbud er en vesentlig forutsetning for å kunne jobbe målrettet mot utenforskap og skape mer inkludering. Mindre lokalsamfunn har bedre oversikt og kan dermed jobbe tettere med ulike deler av hjelpeapparatet. Bedre rådgiving i forkant av innsøking og tett oppfølging i videregående opplæring, er nødvendig for å sikre at flere fullfører videregående skole som igjen gir stor betydning for deltakelse i arbeidslivet. En vesentlig hindring for bedre arbeid mot utenforskap, er at de ulike forvaltningsnivåene har restriksjoner knyttet til informasjonsdeling og tverrfaglig jobbing. Samtidig er det viktig å sikre at elever som har behov for en endring av miljø, gis mulighet til å søke seg ut av egen region der faglige grunner tilsier det. Dette forutsetter at inntaksmodellen fortsatt er styrt av nærscoleprinsippet og ikke en karakterbasert inntaksmodell. Den utviklingen vi ser, viser viktigheten av å jobbe mot ungt utenforskap. Det er behov for å styrke arbeidet med elevmiljøet på skolene for å bidra til et godt læringsmiljø.

Hvordan svarer den foreslåtte tilbudsvifta i videregående opplæring ut samfunnets behov i din region? Er det med fordel andre linjer som burde erstatte de foreslåtte tilbudene?

IPRNØ mener at tilbudet som det foreligger i høst, i stor grad må videreføres. På Nord-Østerdal VGS (NØVGS) må «Datateknologi- og elektronikk» Vg2 fortsatt være et linjetilbud, men det bør i tillegg være et linjevalg innen informasjonsteknologi og medieproduksjon. Bedrifter i hele regionen ser et sterkt behov for fornyelse av det videregående opplæringstilbudet innen IKT i Nord-Østerdal. Bransjen opplever en stor utvikling der konkurransekraft i framtida avhenger av framtidsrettet IT-kompetanse. «Informasjonsteknologi» Vg2 vil inkludere relevante emner som IT-drift, utvikling, programmering og medieproduksjon. IPRNØ mener at dette tilbudet på Vg2 innebærer en tilpasning og fornyelse av studietilbudet i Nord-Østerdal. Det foreslås ikke et helt nytt studieprogram innen informasjonsteknologi og medieproduksjon, men kun Vg2. Forslaget utnytter mulighetene for overgang mellom studieprogram for best mulig spissing av opplæringstilbudet mot samfunnets behov innen IKT.

Musikk, dans og dramalinja på NØVGS er det eneste kreative og kulturelle tilbudet innen praktisk estetiske fag i vår region. Lokalt kulturliv og reiseliv er avhengig av denne linja for å kunne rekruttere og vokse. Ringvirkningene av musikklinja er meget gode, elevene ved denne linja blir ressurspersoner i lag og foreninger, samt innenfor de lokale kulturskolene og i lokale kulturarrangementer. Kultur og natur møtes i en harmonisk balanse i Nord-Østerdal. Musikklinja bidrar sterkt til rekrutteringen i lokalt kulturliv, men er også en særs viktig bidragsyter inn mot reiseliv og opplevelsesnæringer i hele regionen (Visit Røros og Østerdalen, sykkelturisme etc). Utendørsarrangementene Livestock på Alvdal, Opera di Setra på Tynset, Elden på Røros og andre kulturfestivaler, er gode eksempler som viser det mangfoldige kulturlivet som er i hele regionen. Vi ser også at dette er et viktig tilbud for hele bo- og arbeidsregionen. Det er ekstremt viktig at dette linjetilbudet opprettholdes. På mindre steder er det viktig at det skapes rom for å være kreativ og kulturell. Dette gir en stor verdi for innbyggernes identitet og tilhørighet, og er avgjørende for utviklingen av en attraktiv og levende region. Musikklinja på Tynset er med på å skape større takhøyde og rom for mangfold i Nord-Østerdal. Dette er viktige betraktninger å ta med seg i en tid med økt skolevegring og psykososiale utfordringer blant ungdommen.

Fra skoleåret 2025/2026 ble «Restaurant- og matfag» Vg2 tatt bort fra programområdet på NØVGS. Den alternative opplæringsmodellen hvor søkere som har fullført og bestått Vg1 «Restaurant- og matfag», muliggjør nå at elever kan søke direkte til opplæring i bedrift innenfor kokk, servitør, ernæringskokk, kjøttskjærer og industriell matproduksjon. For skoleåret 2025/2026 var det kun 2 elever som benyttet seg av den alternative opplæringsmodellen, mens de resterende elevene søkte seg til videregående skoler i både Trøndelag og Innlandet ellers.

I 2021 kom regjeringen med strategien «Matnasjonen Norge». Her legger regjeringen opp til en økt satsing på matglede og matkultur. Innlandet er Norges største landbruksfylke og Innlandet fylkeskommune vil derfor spille en viktig rolle i realiseringen av denne strategien. Nasjonale satsinger kombinert med et økt behov for lokal matproduksjon og kompetanse, matsikkerhet og beredskap, peker på at man må gjøre grep slik at det blir mer attraktivt å arbeide innen verdikjeden knyttet til matproduksjon, helt fra råvareproduksjon til foredling og servering.

Storsteigen VGS Alvdal er den eneste gjenstående naturbruksskolen i Innlandet med hele sin drift og undervisning i fjellandbruket. Skolen erfarer at elever heller reiser til Nord-Østerdal, enn til naturbruksskolene sør i Innlandet. Dette har nok like mye med naturgrunnet og innretningen av opplæringen mot produksjoner og næringsvirksomhet i fjellområder, enn med avstand å gjøre. Flere fjellkommuner i Trøndelag ser det samme og det har nå resultert i en samarbeidsavtale om inntak mellom Trøndelag og Innlandet fylker.

Det er svært viktig for nordre deler av Innlandet at fjellandbruksskolen Storsteigen VGS består og opprettholdes med et bærekraftig tilbud, både for unge og voksne, som ønsker en framtid tuftet på fjellandbruket eller andre naturbaserte næringer basert på reiseliv, mat og opplevelse.

Hvordan kan fylkeskommunen gjennom samarbeid med kommuner, regioner, næringsliv og eventuelt andre være samskapende om opplæring?

For vår region er det samarbeidsavtalen med Trøndelag som er aktuell. Denne avtalen åpner mulighetene for søking på tvers av fylkesgrensen, som er utrolig viktig for våre elever. Vi er en felles bo- og arbeidsregion med deler av Trøndelag. For utviklingen av våre lokalsamfunn er det vesentlig at fylkesgrensen ikke blir en barriere for utvikling og samhandling. Imidlertid ser vi at det er et stort potensial for bedre koordinering av skoletilbud mellom Nord-Østerdal VGS og Røros VGS. Opptak på tvers av fylkesgrenser har vært en suksessfaktor og dette kan utvikles ytterligere mot kommune nordvestover med f.eks. Oppdal og Rennebu. De fire skolene Røros VGS, Oppdal VGS, NØVGS og Storsteigen VGS kan samlet bidra til å dekke opp kompetansebehovet i regionen. IPRNØ er ikke i tvil om at det både er mulig å opprettholde gode fagmiljø, samsnakke om opplæringstilbudet, ha et bredt spekter av utdannings- og linjetilbud, samtidig som at man tilpasser skoletilbudet til elevtall i vår region. Sterkere koordinering av tilbud og samarbeid mellom skolene (et tett samarbeid mellom ungdomsskole og videregående skole er også viktig for å sikre en god overgang) og fylkeskommunene vil styrke både skolene, regionen og lokalsamfunnet, samtidig som at man kan spare midler.

Det bør prioriteres å utvikle et dynamisk system som har forutsetninger for å håndtere svingninger i elevgrunnlag og søkermasse. IPRNØ ønsker at det skapes mer formelle samhandlingsarenaer mellom de videregående skolene og kommunene. For å sikre en best mulig ressursbruk, er det viktig at man utnytter mulighetene for samhandling mellom ulike forvaltningsnivå bedre enn i dag.

Er det tilbud som ikke tilbys i Innlandet og som du mener din region kan være naturlig vertskap for?

Tilbud	Hvorfor kan dette være relevant i Nord-Østerdal?
Data/IT/teknologi-fag (VG2/VG3 dataelektronikk, IKT-drift, datateknologi)	Siden slike tilbud droppes andre steder, kan det være attraktivt for elever som er teknologiorienterte. I Nord-Østerdal er det et økende behov for digital kompetanse (IKT), og muligheten for fjernundervisning eller samarbeid med bedrifter kan muliggjøre det.
Naturbruk/landbruksrelaterte studieforberedende tilbud	Nord-Østerdal har store naturressurser og landbruk/næringsliv knyttet til skogbruk, jordbruk, fjell og husdyr. Tilbud som kombinerer teori og praksis innen naturbruk, økologisk landbruk, bærekraftig skogbruk etc., kan være relevant.
Musikk/kulturlinje med lokal profil	Særlig folkemusikk, tradisjonelle musikkformer eller kulturarv kan være en styrke i distrikts Norge. Et slikt tilbud kan bidra til å beholde ungdom lokalt, og støtte lokal identitet og bosetting.
Teknologi- og industrifag med lokal vinkling	F.eks. automasjon, industri 4.0, maskinteknikk, som kan knyttes til lokal industri og håndverksbedrifter. Elever kan få praksisplass lokalt.
Fagskole/høyere yrkesfaglig utdanning innen relevante yrker	For de som ønsker fort å opparbeide yrkeskompetanse etter videregående, og for voksne som vil omskolere seg. Teknologi, helsefag, bygg og anlegg, landbruk etc. Fagskolen Innlandet har et bredt tilbud som kan suppleres med mer lokalt baserte moduler.

Fylkestinget har avsatt midler til alternative opplæringsmodeller og ønsker innspill til hvordan dette kan utvikles i din region.

Fylkestinget vedtok i sak 93/2024 å gjøre to modeller søkbare for skoleåret 2025-2026:

- 0+4 modell hvor ungdommen i utgangspunktet har hele opplæringsløpet i bedrift, men samtidig får fellesfagsundervisning de to første årene og supplerende digital programfagsundervisning alle fire år.*
- 1+3 modell hvor ungdommen går Vg1 i skole og deretter tre år i bedrift, men samtidig får fellesfagsundervisning det andre året og supplerende digital programfagsundervisning det andre og tredje året. Det siste året vil det kun være verdiskaping i bedrift.*

IPRNØ støtter begge modellene dersom de styrker samarbeidet med arbeidslivet og øker kvaliteten og relevansen i utdanningsløpene. Vi ønsker en opplæring som i størst mulig grad baserer seg på kompetansebehovene i arbeidslivet, og som sikrer bedre tilgang til praktisk undervisning. De alternative opplæringsmodellene kan bidra til at flere elever får tilbud i tilknytning til nærscole og lokalsamfunn. Når det gjelder Restaurant- og matfag Vg2 på NØVGS, så viser tallene for skoleåret 2025/2026 det stikk motsatte. 5 elever flyttet bort fra regionen for å gå på videregående skoler andre steder (opplæringsmodell 2+2).

Utvikling og innovasjon i utdanningssektoren er et viktig initiativ for å møte mangfoldet blant elever og bidra til at flere lykkes i den videregående opplæringen. IPRNØ ønsker at midlene brukes til pilotprosjekter i samarbeid med skoler, kommuner og næringsliv – med tett evaluering og mulighet for skalering. Det er avgjørende å gi rom for lokal tilpasning og innovasjon, samtidig som man bygger på forskning og erfaring fra lignende tiltak nasjonalt og internasjonalt. En alternativ opplæringsmodell i Nord-Østerdal kan være å etablere fleksible læringsarenaer i samarbeid med lokale bedrifter og frivillige organisasjoner, hvor teori kombineres med praksis. Dette kan gi økt motivasjon, bedre mestring og sterkere tilknytning til arbeidslivet for elever som ikke trives i tradisjonell skole.

Avslutningsvis noen kommentarer:

IPRNØ er opptatt av at vår region skal ta sin del av det større samfunnsansvaret. Dette handler både om mer langsiktighet med framtidens synkende elevgrunnlag, men også å sikre best mulig bruk av ressurser og at nasjonale, regionale og lokale målsetninger følges opp.

Lokalt næringsliv (Næringsforum i Fjellregionen) peker i en egen høringsuttalelse på flere viktige momenter. IPRNØ slutter seg til dette høringsinnspillet, men støtter ikke utfasing av Datateknologi- og elektronikk Vg2 på bekostning av et tilbud innen informasjonsteknologi og medieproduksjon. Forslaget om dette nye tilbudet må komme i tillegg til Datateknologi- og elektronikk Vg2, ikke være en erstatning. Et studietilbud innenfor informasjonsteknologi har, ifølge Næringsforum i Fjellregionen, bred støtte fra IT-bedrifter i regionen, som mener at et slikt program bedre vil dekke deres kompetansebehov i framtida. Informasjonsteknologi vil inkludere relevante emner som IT-drift, utvikling/programmering og medieproduksjon.

Livestock peker i sin høringsuttalelse på hvor viktig «Musikk, dans og dramalinja» er for Nord-Østerdal. IPRNØ støtter i sin helhet høringsuttalelsen fra Livestock.

Den enkelte videregående skole bør gis tilstrekkelig handlefrihet og fleksibilitet for å kunne finne de beste lokale løsningene og gi mer forutsigbarhet for regionen. Nord-Østerdal er en viktig landbruksregion med stor matproduksjon og det kommer vi også til å være i framtida. NØVGS har knallgode lokaler innen denne studieretningen og det er synd at fylkeskommunen ikke utnytter dette potensialet. Reinnføring av «Restaurant- og matfag» Vg2 vil gi mer langsiktighet i planleggingen av tilbudsstrukturen og mer forutsigbarhet for matfylket Innlandet.

Storsteigen VGS er eneste videregående skoletilbud innenfor fjellandbruk og er helt avgjørende for rekruttering til denne delen av landbruket i hele landet. Denne nye modellen for Vg3 landbruk (2+2) vil kunne svekke elevgrunnlaget og sette Vg3 landbruk i skole i fare. IPRNØ anbefaler sterkt at det brede tilbudet ved skolen ivaretas, selv etter at ny modell er innført. Vg3 landbruk bør på grunn av naturgrunnlaget og ulike produksjoner, tilbys både nord og sør i Innlandet fylke. IPRNØ mener derfor at Vg3 landbruk i skole bør prioriteres som tilbud på Storsteigen VGS.

Vår region har store muligheter for å bidra mer til koordinering av samarbeidsavtaler med Trøndelag og Røros VGS. Vi bør også våge å se mer i retning av samarbeid mot Sverige og utrede potensialet for å hente gjesteelever derfra. Gode strategiske diskusjoner knyttet til lokalisering av tilbud, vil også kunne skape nye samarbeid og synergier for bedre bruk av skolekronene. Vi ser et stort potensial for å knytte skolene tettere til arbeidslivet i vår region.

For Interkommunalt politisk råd i Nord-Østerdal

Mona Murud, leder IPRNØ

Silje Frogner Tangen, daglig leder IPRNØ